

MÖ 6. Yüzyıl-MS 2. Yüzyıl Felsefesi • Felsefenin Ortaya Çıkışı

1. Yunan felsefesinin ilk dönemlerinde etkili olan İyonya okulunun özelliği, efsane ve mitleri sorgulamış olmasıdır. Milet felsefesi; dünyanın meydana gelişini artık doğaüstü bir olay değil, doğal bir olay gibi ele almıştır. İlk Yunan filozoflarında temellendirilmemiş masallar yerlerini temellendirilmiş kuramlara, dogmalar yerlerini akla bırakmıştır.

Buna göre ilk Yunan filozoflarının temel özelliği aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Doğayı doğanın içinden süreçlerle açıklamaları
- B) Toplumsal problemlere duyarlı olmaları
- C) Mitolojiyi düşünsel sistemlerinin temeline almaları
- D) İnsanı merkeze alan açıklamalar yapmaları
- E) Bilginin göreceli olduğunu savunmaları

2. Felsefe ilk olarak MÖ 6. yüzyılda İyonya uygarlığında önemli bir ticaret merkezi ve liman kenti olan Milet kentinde ortaya çıkmıştır. İyonya'dan önce Mısır, Mezopotamya, Çin, Hindistan ve Türklerde önemli düşünce sistemleri vardı. Fakat bu düşüncelerin yapılarında dinî ve mistik (mitolojik) öğeler yer aldığı için düşünceler felsefe düzeyine erişmemişlerdir. İyonya düşünce sisteminin felsefe olarak nitelendirilmesinin temel nedeni, düşünce sisteminin dinî ve mitolojik açıklamalar yerine akla dayalı olmasıdır.

Buna göre İyonya uygarlığından önceki uygarlıklardaki görüşlerin salt felsefe sayılmamasının nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Felsefenin bilimle iç içe olması
- B) Düşüncelerin doğaüstü güçlere dayanması
- C) Akla dayalı görüşler olması
- D) Görüşlerin kendi içinde tutarsız olması
- E) Uygulamadan uzak, merakla yönelik görüşler olması

3. Antik Yunan'da felsefenin gelişmesi üzerinde Doğu'nun yaptığı etkiden şüphe etmek mümkün değildir. Mısır'la temasa girmeden önce Yunanlarda tam manasıyla felsefenin izine rastlanmaz.

Weber bu görüşlerinde aşağıdakilerden hangisini savunmuştur?

- A) Felsefenin arkhe problemiyle ortaya çıktığını
- B) Felsefenin Yunanlardan önce de var olduğunu
- C) Felsefenin her toplumda aynı düzeyde görüldüğünü
- D) Uygarlıkları birbirinden ayıran şeyin felsefe olduğunu
- E) Felsefenin akla uygun açıklamalarla başladığını

4. Eski Mezopotamya ve Mısır uygarlıkları, Antik Yunan kültürünün beslediği ana damarlardandır. Hatta bazı çalışmalara göre Hint ve Çin uygarlıkları da Yunan ile ilişkilendirilmektedir. Bu uygarlıklardaki kozmoloji, mitoloji ve teoloji anlayışları yüksek bir kültürün ifadesi olmakla birlikte İyonya felsefesine bir zemin oluşturma işlevi görmüştür.

Bu parçada aşağıdaki düşüncelerden hangisi savunulmuştur?

- A) Felsefe, farklı uygarlıkların bilgi birikimiyle ortaya çıkmıştır.
- B) Her uygarlık, felsefeye aynı düzeyde katkı sağlamıştır.
- C) Felsefe, bilimden uzaklaştığında etkinliğini artırmıştır.
- D) Yunan uygarlığı, felsefede en ileride olan uygarlıktır.
- E) Felsefenin başlangıcını belirlemek zordur.

5. Yin-Yang okulunun temelinde dişil yin ve eril olan yang prensibi var. Öğretinin temeli, zıtlıktan doğan uyumdur. Doğadaki her hareket, zıtlık içerir ve var olan her şeyin karşıtı vardır. Karşıtı olmayan, yoktur. Gece varsa gündüz de vardır ve zaten gece, gündüz olduğu için vardır. Yin-yang, karşıtları birleştirir. Beden ve ruh, yin ile yang'dır.

Çin felsefesindeki bu görüşler için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Doğa, karşıtlıklar üzerine kurulmuştur.
- B) Karşıtların varlığı doğal düzeni bozamaz.
- C) Varlıklar karşıtlarıyla anlamlıdır.
- D) Doğada bir değişim vardır.
- E) Doğanın varlık sebebi doğaüstü güçlerdir.

6. İnsan zihni, felsefe öncesinde evreni ve doğayı kavrama çabasını yani ilk ilke ve neden arayışını efsane ve mitler yoluyla gerçekleştirdi.

Bu parçadan aşağıdaki düşüncelerden hangisine ulaşılabilir?

- A) İnsan her dönemde varlığı açıklamak için aklına başvurmuştur.
- B) Mitoloji, akla dayalı bir etkinliktir.
- C) Varlığın neden oluştuğu, felsefe öncesi dönemde de tartışılan bir problemdir.
- D) Felsefe, insanların varlığı kesin doğru bir biçimde yorumlamasına neden olmuştur.
- E) Mitolojinin varlığı, felsefenin ortaya çıkmasını engellemiştir.

7. Görünen bu doğa bir oluş hâlinindedir. Doğanın arkasında yatan temel ilke nedir? Dünya nedir? Neyin içindedir ve yerle gök arasındaki uzaklık nedir?

Anaximandros'un cevabını aradığı bu sorular aşağıdakilerden hangisine yöneliktir?

- A) Tanrı'nın varlığı
- B) Evrenin sınırları
- C) Bilginin kaynağı
- D) İrade özgürlüğü
- E) Arkhe problemi

8. Çin'de felsefe sokağa inmiştir. Felsefe, sadece üzerinde kafa patlatılacak bir şey değil, aynı zamanda tecrübe edilecek bir şeydir. Felsefe, bir deneyimdir. Bir felsefeye sahip olmanın hiçbir değeri yoktur. Asıl olan; bir felsefeye, bir ahlaka, bir öğretiyeye, bir ölçüye göre yaşamaktır. Bu durumu Konfüçyüs'te görebiliriz. Takipçilerinden biri Konfüçyüs'e nasıl dua ettiğini sorar. Konfüçyüs: "Benim duam, yaşamımdır." der.

Bu parçada Çin felsefesinin aşağıdaki yönlerinin hangisinden söz edilmiştir?

- A) Farklı kaynaklardan beslendiği
- B) Toplumsal problemlere yöneldiği
- C) Hayatın içinde olduğu
- D) Arkhe problemi ile ilgilendiği
- E) Akla önem verdiği

9. Varlıklarla, insanla alakalı sistemli ve yalnızca akla dayanan ilk düşüncelerin İyonya'da ortaya çıkması tesadüf değildi; Mezopotamya, Mısır, İran ve Fenike kültürlerinden etkilenmiş olan Milet kenti; tarım ve denizciliğin geliştiği oldukça işlek liman kentidir. Ticaretin ileri düzeyde olması, bilgi birikiminin varlığını ve hoşgörüyü de beraberinde getirmiştir. Yani Milet kentindeki sosyal yapı, farklı inanç ve düşüncelere izin verecek kadar hoşgörülüydü.

Bu parçada felsefenin ortaya çıkması için gerekli olan aşağıdaki unsurların hangisinden söz edilmemiştir?

- A) Düşünce özgürlüğü
- B) Rasyonel açıklamalar
- C) Ekonomik zenginlik
- D) Yaygın mitolojik veriler
- E) Elverişli ortamın varlığı

MÖ 6. Yüzyıl-MS 2. Yüzyıl Felsefesinin Ayırıcı Nitelikleri

1. Nasıl ki ressamlar tapınaklara adak olarak adanacak resimleri yaparken ellerine çeşitli boya alırlar ve onları uygun oranlarda birbirlerine karıştırarak yeni renkler oluşturup resimleri yaparlarsa doğadaki dört unsur ateş, toprak, hava ve su da farklı oranlarda karışıp her şeyi meydana getirir.

Empedokles'in varlıkla ilgili bu görüşlerinden aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Plüralist bir yaklaşım gösterdiğine
B) Varlığı soyut unsurlara dayandığına
C) Mitolojiden yararlandığına
D) Varlığı akla dayalı açıkladığına
E) Varlığı parçalara bölerek incelediğine

2. Hava, yoğunlaşma ve gevşemesiyle çeşitli nesnelere dönüşür. Genişlemesi ve gevşemesiyle ateş olur; yoğunlaşmasıyla rüzgarlar, bulutlar meydana gelir. Bulutlardan su, sudan toprak, yüksek bir yoğunlaşma derecesinde de taşlar meydana gelir. Böylece ateş, sıvı ve katı özü bakımından hep kendisiyle aynı kalan tek bir ana maddenin çeşitli yoğunlaşma ve gevşeme evrelerinden başka bir şey değildir.

Bu parçada görüşleri verilen Anadolu'da yaşamış Antik Çağ filozofu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Parmenides B) Thales
C) Anaksimandros D) Herakleitos
E) Anaximenes

3. Hem suyu ana madde olarak düşünmesi hem de doğayı olguları birleştirerek açıklamaya çalışması bakımından önemli olmuştur. Doğa olaylarının nedenlerini insan biçimli tanrılardan çok doğanın içinde aramıştır. Mitolojik açıklamalar ile ussal açıklamalar arasında bir köprü kurmuştur. Miletli filozofların ilkidir.

Bu parçada görüşleri verilen Anadolu filozofu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Thales B) Epikuros
C) Herakleitos D) Anaksimandros
E) Aristoteles

4. Demokritos "Çağdaşlarım arasında kimse benden daha fazla gezmemiştir. Ben araştırmalarımı başka herkesten ileri alanlara götürdüm, daha çok ülke ve iklim gördüm, daha çok sayıda bilgili insanların konuşmalarını dinledim. Mısırlı geometriciler de dâhil olmak üzere hiç kimse kanıtlara dayanan doğrular teşkil etmede beni geçmemiştir." demiştir.

Buna göre Demokritos için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Bilgi birikimini kullandığı
B) Görüşlerinde deneyimlerinden yararlandığı
C) Pratik bilgileri önemseydiği
D) Temellendirme yaparak konuştuğu
E) Bilginin peşinde koştuğu

5. • "Herkes için aynı olan bu dünyayı tanrılar veya insanlardan hiçbiri yapmamıştır. O her zaman ateş olmuştur, ölçüyle yanan ve ölçüyle sönen canlı bir ateş."
• "Nasıl ki bütün mallar altınla, altın ise bütün mallarla değiş tokuş edilirse her şey ateşle, ateş ise her şeyle değiş tokuştur."

Herakleitos bu görüşlerinde aşağıdaki problem alanlarından hangisine yanıt aramıştır?

- A) Doğruluğun ölçütüne
B) Tanrı'nın varlığına
C) İrade özgürlüğüne
D) Bilginin kaynağına
E) Arkhe problemine

6. İnsanlar eğer bu adaletsizlikler var olmasaydı adaletin adını bilmezlerdi. Sağlığı zevkli kılan hastalık, iyiyi iyi yapan kötülük, doymayı hoş kılan açlık, dinlenmeyi hoş kılan yorulmadır.

Herakleitos'un bu görüşlerinden aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Her varlık kendisiyle özdeşdir.
B) Evrende bir değişim söz konusu değildir.
C) İnsan için var olan çıkarına uygun olandır.
D) Varlık karşıtlarıyla var olur.
E) Evrende bir gerçeklikten söz edilemez.

7. “Varlığın sürekli değişimini kabul edersek az önce var olan şeyin artık var olmadığını, şimdi ortaya çıkan şeyin de az önce var olmadığını söylemiş oluruz. Bu da akılsal olarak imkânsızdır. Az önce var olduğunu söylediğimiz şey nereye gitmiştir ve az önce var olmadığını söylediğimiz şey nasıl, nereden varlığa gelmiştir?”

Parmenides bu sözleriyle aşağıdaki öğretilerden hangisine karşı çıkmıştır?

- A) Demokritos’un atomculuğuna
- B) Herakleitos’un oluşçuluğuna
- C) Gorgias’ın nihilizmine
- D) Empedokles’in plüralizmne
- E) Platon’un idealizmne

8. Ünlü koşucu Akhilleus ve kaplumbağa bir yarışa girseler ve Akhilleus kaplumbağaya avans vererek koşuya başlasaydı Akhilleus asla kaplumbağayı geçemeyecekti! Zira Akhilleus, kaplumbağayı geçebilmek için ikisi arasındaki mesafenin ilk olarak yarısını kat etmek zorundadır. Bu yarıya ulaşmak için bahsedilen yarının da yarısını kat etmelidir. Yarının yarısı içinse bir yarım daha katetmelidir... şeklinde giderek Akhilleus’un önüne sonsuz miktarda “yarımlar” serilecek ve Akhilleus asla kaplumbağayı geçemeyecektir. Oysa hareket olsaydı Akhilleus’in kaplumbağayı geçmesi gerekirdi.

Zenon bu paradoksla aşağıdaki düşüncelerden hangisine karşı çıkmıştır?

- A) Varlığın bilgisine ulaşamayacağına
- B) Değişim ve hareketin olduğuna
- C) İleri sürülen görüşleri temellendirmenin gerekliliğine
- D) Varlıkların görünen yönünden başka bir yönünün olduğuna
- E) Oluşun yaşanmadığına

9. Lao Tse için değişim ve oluşumların sonsuz döngüsü içinde Yin’in bir ucu Yang, Yang’ın bir ucu Yin’dir. “Ölüm varoluşun bir türüdür. Tıpkı yaşam gibi. Ölmek, bir varoluş formunu bir diğeriyle takas etmektir sadece.” Tıpkı Yang’ın Yin’e ve Yin’in Yang’a dönüşümü gibi. Yaşam ve ölüm ‘bir’dir.

Lao Tse’nin bu görüşlerinin temelinde aşağıdaki düşüncelerden hangisi yer alır?

- A) Varlıktaki değişim düşüncesi bir yanılgıdır.
- B) Varlığın anlamı, onu algılayan özneye göre değişir.
- C) Varlıklar karşıtlarına doğru bir değişim içindedir.
- D) Yaşam ve ölüm birbirinden farklı gerçekliklerdir.
- E) Var olmanın farklı boyutları vardır.

10. Ateş, ölçüsü değişse de değişimin temelinde bulunur. Ateş, oluşumu sağlar. Bu durum sürekli bir değişim içindedir. Değişimi anlamak için zamanı düşünmek yeterlidir. Her şey karşıtıyla vardır ve kaçınılmaz olarak karşıtına dönüşecektir. Yaşam ölüme, sıcak soğuğa...

Bu parçada görüşleri verilen Anadolu filozofu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Parmenides
- B) Thales
- C) Epiktetos
- D) Herakleitos
- E) Diogenes

Sokrates ve Sofistlerin Bilgi ve Ahlak Anlayışları

1. Sofistlere göre bilgi, teorik bir merakı gidermek için değil; aksine pratiğin, yaşamın emrinde olmalıdır. Bilgi hayatın kontrolüne yarayan bir araç olduğu sürece değerlidir. Sofistler demokrasinin sağladığı olanaklardan yararlanarak daha önce ortaya çıkmış felsefi anlayışların yetersizliklerini ve çelişkilerini öne sürüp yeni bir felsefi etkinlik başlatmışlardır.

Buna göre Sofistlerin ortaya çıkmasında aşağıdakilerden hangisinin etkili olduğu söylenebilir?

- A) Bilimsel gelişmelerin
B) Elverişli toplumsal koşulların
C) Doğayı bilme isteğinin
D) Kültürel etkileşimin
E) Sorgulayıcı insanların varlığını

2. Sokrates öncesi Grek düşünürleri, görece soyut ve hayattan kopuk bir tavır sergilemelerine karşın Sofistlerle birlikte şehrin entelektüel faaliyetleri üstlenilmiş ve felsefe, teoriden pratiğe inerek gündelik hayata hizmet etmiştir. Bu; felsefenin soyut düşünme tarzından somut, realist bakış açısının kazanıldığına ifadesidir.

Bu parçada Sofistlerin aşağıdaki yönlerinin hangisinden söz edilmiştir?

- A) Bilme ve anlama güdülerini doyurmayı amaçlamışlardır.
B) Farklı kültürlerden etkilenmişlerdir.
C) Felsefeyi günlük yaşama uygulamışlardır.
D) Felsefenin konu alanını sınırlamışlardır.
E) Felsefeyi bağımsızlaştırmışlardır.

3. Sofistlerle birlikte felsefede düşünüş; doğaya, varlığa ve oluşa yönelik düşünüşten hayata ve insana yönelik eleştirel bir analizle gerçekleşen felsefi bir etkinliğe bürünmüştür. Bu doğrultuda ilgi odağı; insan ve insanla ilgili olarak beliren alan olarak ahlaka, geleneğe, siyasete, dine ve kültüre yönelik meseleler olmuş; fizik ve metafizikle ilgili sorunlar felsefede ikinci plana atılmıştır.

Bu parçada sofistlerin aşağıdaki yönlerinin hangisinden söz edilmiştir?

- A) Felsefenin konu alanını genişletmişlerdir.
B) Otoritelere büyük saygı duymuşlardır.
C) Bilimsel verilerden hareket etmişlerdir.
D) Arkhe probleminde ilgi duymuşlardır.
E) Kişisel çıkarlarına yönelmişlerdir.

4. Sofistlere göre bilgi, teorik bir merakı gidermek için değil aksine pratiğin, yaşamın emrine sunulur. Bilgi, hayatın kontrolüne yarayan bir araç olduğu sürece değerlidir. Bu bilgi, insan yaşamında anlamlı bir fark yaratmalıdır.

Buna göre Sofistlerin bilgi arayışındaki temel ölçüt aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Merak güdüsü
B) Tümel uzlaşım
C) Apaçıklık
D) Fayda
E) Tutarlılık

5. Var olan, bir şeyden meydana gelmiş olamaz çünkü o zaman onun kendisinden meydana geldiği şeyin ya var olan veya var olmayan olması gerekir ki bu iki varsayım da saçmadır. Var olan hem ezeli hem de bir şeyden meydana gelmiş olamaz çünkü bunlar zıtlardır. O hâlde var olan mevcut değildir.

Gorgias'ın bu görüşleri aşağıdaki yaklaşımlardan hangisiyle ifade edilir?

- A) Nihilizm
B) Materyalizm
C) Rasyonalizm
D) Düalizm
E) İdealizm

6. • Bütün şeylerin ölçüsü insandır, var olanların var olmalarının ve var olmayanların var olmalarının.
- Herhangi bir şey bana nasıl görünüyorsa benim için öyledir, sana nasıl görünüyorsa senin için de öyle... Üşüyen için rüzgâr soğuktur, üşümeyen için ise soğuk değildir.

Protagoras'ın bu görüşlerinde vurguladığı düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bilginin kaynağı akıldır.
B) Bilginin doğruluğu kişilere göre değişir.
C) Çoğunluğun üzerinden uzlaştığı bilgi doğrudur.
D) Duyular kesin bilginin kaynağıdır.
E) Bilginin sınırları vardır.

7. Erdem bilgidir, erdemsizlik de bilgisizliğe eş değerdir. Erdem olan bilgi aynı zamanda insanın özüne ilişkin bilgidir. Erdemi tanımlamanın bir yolu da onu kendini bilmeye eşitlemektir.

Sokrates'in bu görüşlerine göre erdemli olmak aşağıdakilerden hangisini gerektirir?

- A) Eylem ve söylem birlikteliğini
B) Ahlaki yasalara uygun davranışları
C) Eylemlerin bilerek yapılmasını
D) Tutkuların doyurulmasını
E) Toplum yararına olan eylemleri

8. Sokrates, güç bir geometri probleminin çözümünü hiçbir eğitim almamış bir köleye yaptırmıştır. Bununla Sokrates insanı iyiye ve faydalı olana yöneltecek olan bilgilerin insanın ruhunda uyur hâlde bulunduğunu ve soruşturma yoluyla uyanır hâlde geleceğini göstermiştir. Bu örnekten de anlaşıldığı üzere insanın eğitilmesine, gelişmesine ve daha iyiye gitmesine yarayacak olan bilgiler zaten insanın kendisinde mevcuttur, insana düşen ise bunları ortaya çıkarmaktır.

Sokrates'in bu görüşlerine temel olan yargı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bilgi akıl ve deney iş birliğiyle elde edilir.
B) Bilgi kişilere göre değişir.
C) Deneyim tüm bilgilerin kaynağıdır.
D) İnsan zihni doğuştan bilgi yüküdür.
E) Doğru bilgi yararlı olan bilgidir.

9. Doğadaki tüm canlılar, yaşam mücadelesini tek başlarına yürütebilecek donanıma sahipken insan bu konuda güçsüzdür. Dolayısıyla insanın, varlığını sürdürebilmesi için yapabileceği tek şey, aklını kullanmak, toplu hâlde yaşamak ve yardımlaşmaktır.

Sofistlerin bu düşüncesine göre toplumsal yaşamın varlık nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İnsanların doğal hâldeki eşitlik durumunu devam ettirmek istemesi
B) İnsan doğasında toplumsal yaşama güdüsünün bulunması
C) Yerleşik hayata geçilmesi
D) Özel mülkiyetin ortaya çıkması
E) İnsanların ihtiyaçlarını tek başına karşılayamaması

10. Sokrates, kimseye bir şey öğretme iddiasında olmadığı gibi kimsenin kimseye bir şey öğretemeyeceğini de savunmaktadır. Ona göre her insan, bütün bildiklerine zaten doğuştan sahiptir. Yapılacak şey, doğuştan gelen bilgiyi kişinin kendi kendisine veya iyi bir öğretmen eşliğinde soracağı sorularla açığa çıkartmasıdır.

Sokrates'in bu bilgileri açığa çıkarmak için kullandığı sorgulama yöntemi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Maiotik
B) İroni
C) Determinizm
D) Tümevarım
E) Amaçsal şüphe

Platon ve Aristoteles'in Varlık, Bilgi ve Değer Anlayışları - I

1. Platon'un idealar kuramında iki dünya vardır. Bunlardan biri duyu organlarımızla algıladığımız, "görülen dünya"dır. Görülen dünya değişimlerin yaşandığı gelip geçici dünyadır. Sürekli değişen bu dünyanın, değişen bilgisinin insanlara bir faydası yoktur. İdealar kuramının diğer bölümü ise "kavranan dünya"dır. Görülen dünyadaki her şeyin değişmeden sabit kalan bir ideası vardır ve tüm bu idealar, kavranan dünyada yer alır. Asıl varlıklar bu dünyadadır.

Platon'un bu görüşlerinin temelinde yer alan yargı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Gerçek varlıklardan söz edilemez.
- B) Asıl var olan, değişmeden aynı kalan idealardır.
- C) Varlık insan bilincinden bağımsız dış dünyada vardır.
- D) Var olmanın farklı koşulları vardır.
- E) İdealar varlıklarını görünen nesnelere borçludur.

2. Aristoteles'e göre kimi eylemler araç, kimi eylemler amaçtır. Örneğin servet peşinde koşan insanların nihai amacı servet midir yoksa serveti başka şeylere erişmek için mi ister insan? Aristoteles'e göre "iyi", bir başka şeye erişmek için araç olarak istenen şey değil de "kendisi için" istenen şeydir, "kendinde amaç"tır.

Bu durumda Aristoteles'e göre "iyi" aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İnsanlara haz veren eylemdir.
- B) Mutluluğun aracıdır.
- C) İdealardan pay alan eylemlerdir.
- D) Bilgiyle yapılan eylemlerdir.
- E) Hiçbir şeyin aracı olmayan eylemin, kendisinde gerçekleştirilmek istenmesidir.

3. Görünenlerin bilgisi; Platon'a göre tasarımlar ve kanılardır. Burada duyular iş başındadır. Platon bunlara genel olarak "sanı (doxa)"der. Düşünülenlerin bilgisi ise varsayımların ve ideaların bilgisidir; bunlar, düşünceyle bilinir. Görünenlerin bilgisi duyulara dayandığı, değişen şeylere ilişkin olduğu için kesin olmayan, yanıltıcı bilgidir zaten belirtildiği gibi burada tasarım ve inanç yoluyla bilme söz konusudur. Düşünülenlerin bilgisi ise kesin bilgidir.

Buna göre Platon bilgi konusunda aşağıdaki yaklaşımlardan hangisini savunmaktadır?

- A) Rasyonalizm
- B) Empirizm
- C) Sezgicilik
- D) Kritisizm
- E) Rölativizm

4. Akıl insan ruhunda güdüleri ve arzuları kontrol altında tutan en üst özelliştir. Bunun gibi devlette aklın rolünü üstlenen yöneticiler sınıfı vardır ki bunlar da filozoflardan başkaları değildir. Akla karşılık gelen filozoflar devletin en üstün sınıfını, cesarete ve eylem gücüne karşılık gelen bekçiler ya da korucular ikinci katmanı, içgüdü ve arzulara denk gelen çiftçiler ve esnafar ise üçüncü katmanı oluşturmaktadır. Bu sınıflardan her biri kendine ait olanı yaptığı ve payına düşenden fazlasını istemediği an adalet hâkim kılınmış olur.

Platon'un bu görüşlerine göre bir devlette adaletin var olması aşağıdakilerden hangisine bağlıdır?

- A) İnsanların her yönden özgür olmasına
- B) Toplumsal sınıfların üstlerine düşen görevleri yapmasına
- C) Üretimden herkesin eşit pay almasına
- D) İnsanların her yönüyle eşit tutulmasına
- E) Ulusal devlet anlayışının yerleşmesine

5. Sanatçının taklit ettiği örnek, gerçeğin kendisi değildir. Taklit ettiği şey gölgedir. O gölgenin gölgesini yapar. Ve bu da bir imgeden öteye geçemez. Örneğin ressam hem doğal hem de yapay nesnelere taklit eder. Oysa bunların kendisi de ideaların taklidinden başka bir şey değildir. Öyleyse ressam ideanın değil, ideanın taklidinin taklidini yapar.

Platon bu görüşleriyle aşağıdakilerden hangisini savunmaktadır?

- A) Herkesin iyi bir sanatçı olabileceğini
- B) Sanatın toplumsal sorunları ifade etmenin aracı olduğunu
- C) İnsanın sanatla kendini tamamladığını
- D) Doğal güzelliklerin daha üstün olduğunu
- E) Sanatın yansıtma olduğunu

6. Aristoteles için sadece erdem bilgisine sahip olmak, kişiyi erdemli kılmayacaktır. Çünkü kişinin erdemli ve iyi olabilmesi için aynı zamanda pratikteki etkinliklerle erdem bilgisini içselleştirmesi, belli bir tutum ve kavrayış özelliği olarak kendi kişiliğinde veya benliğinde bunu oluşturması gerekir.

Buna göre Aristoteles erdemini aşağıdaki yönlerinden hangisini vurgulamaktadır?

- A) Değerlerle bir bütün olduğunu
- B) Doğuştan getirilen bir nitelik olduğunu
- C) Bilgiyle eş değer olduğunu
- D) Uygulama olmadan anlamlı olmayacağını
- E) Evrensel değerlere dayanması gerektiğini

7. Kendisinin değişmesine neden olan şey dayanağın kendisi değildir, tıpkı ne tahtanın ne de bronzun kendi değişimlerinin nedenleri olmaması gibi. Ne tahta bir yatak yapar ne de bronz bir yontu. Değişimin nedeni olan başka bir şey vardır. Ve bunu aramak, devrimin başlangıcının kendisinden geldiği nedeni aramaktır.

Aristoteles'in bu görüşlerinden hareketle aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

- A) Varlığın gerçekliğinden söz edilemez.
- B) Her varlık kendini var eder.
- C) Evrendeki her oluşumun bir nedeni vardır.
- D) Nedensellik ilkesinin kaynağı Tanrı'dır.
- E) Nedensellik çözümlenemeyen bir ilkedir.

8. Gençlerimiz, sağlam bir iklimin insanları gibi çevrelerindeki her şeyden faydalansınlar, güzel ülkelerde bir meltemin kanadından gelen sağlık gibi sanat eserleri de onların gözlerine, onların kulaklarına, mutlu etkiler sağlayan birer kaynak olsun. Gençlerimiz; ta çocukluktan güzelliği sevmeye, güzele benzemeye, onunla bir olmaya, kaynaşmaya özensinler.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi Platon'un sanata bakış açısını yansıtır?

- A) Sanat insanın oynadığı bir oyundur.
- B) Sanat duyguların dışavurumudur.
- C) Sanat insanların eğitiminde bir araçtır.
- D) Sanatta amaç, kalıcı olanı elde etmektir.
- E) Sanatsal kaygı içeriğin önüne geçer.

9. Ahlakta esas olan ahlakın bilgisine değil, kendisine sahip olmaktır yani ahlakın ilke ve esaslarını bizzat yaşamaktır. Ahlakta bilgi değil etki önemlidir. Erdemi kendi şahsında gerçekleştiren insan mutlu insandır. Mutlu insan, bütün eylemlerini aklın ve erdem kurallarına göre ayarlar ve dünya nimetlerinden ölçülü bir şekilde faydalanır.

Aristoteles bu düşüncesiyle erdemli olmanın yolunu aşağıdakilerden hangisine sağlamıştır?

- A) Akla uygun bir şekilde yaşamaya
- B) Dünya nimetlerinden tamamen uzak durmaya
- C) Toplumsal yasalara uygun davranmaya
- D) Kadere boyun eğmeye
- E) Hazları doyurmaya

Platon ve Aristoteles'in Varlık, Bilgi ve Değer Anlayışları - II

1. Gerçek dünyada var olan şeyler bireylerdir ve bireyler bir madde ve formdan meydana gelirler. Gerek madde gerekse formun (Tanrı hariç) kendi başlarına bulunmaları mümkün değildir. Herhangi bir form kazanmamış biçimiyle bir ilk madde mümkün değildir. Değişme, madde ve formdan meydana gelen bileşik bir varlıkta maddenin bir formu bırakıp yerine başka bir formu almasıdır.

Bu parçada varlık konusundaki görüşleri verilen filozof aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Demokritos B) Gorgias
C) Platon D) Aristoteles
E) Sokrates

2. Bir şeyin varlığının oluşma nedenidir. Örneğin "İnsan niçin gezinti yapar?" sorusuna "Sağlıklı olmak için." derken bu olayın nedenini düşünürüz.

Bu açıklama Aristoteles'in varlık öğretisinin aşağıdaki öğelerinden hangisine işaret eder?

- A) Ereksel neden B) Teolojik neden
C) Fail neden D) Formel neden
E) Maddi neden

3. Bir insan iyi ideasını başka her şeyden ayırt edip anlatamazsa savaşta bir kahraman gibi bütün engellerden sıyrılarak kanıtlarını görünene değil, olana dayayarak düşüncesini aydınlığa çıkaramazsa, yanılmaz bir akıl yoluyla bütün bu zorlukların hakkında gelemezse özüne varabilir mi? İyinin hiçbir türüne varamaz böylesi. İyinin bir gölgesini bile yakalasa bunu bilimle değil, sanıyla yapabilir ancak. Yaşadığı hayat bir düş, bir uyuklamadır bu dünyada! Öldüğü zaman da daha derin bir uykuya dalar gider.

Platon bu görüşlerinde iyiliği aşağıdakilerden hangisine dayandırmaktadır?

- A) Eylemlerde orta yolun bulunmasına
B) Toplum yararına olanın yapılmasına
C) Kişisel hazların doyurulmasına
D) Yasalara uygun eylemlere
E) İnsanın bilme gücüne

4. Her çınar ağacının tüm öteki ağaçlar ile ortak olan bir yanı vardır ki bu yanı onun "cins" kavramını oluşturur. Buna karşılık yine her çınar ağacının bireysel özellikleri vardır. Çınar ağacının bu yanı, onu öteki çınarlardan ayırt etmemizi sağlar. Her "tekil" objede bulunan "genel" nitelikler "zorunlu"dur. Bir çınar ağacının çınar ağacı olabilmesi için başka türlü olmalarına olanak bulunmayan niteliklere mutlaka sahip olması gerekir. Hâlbuki bir çınar ağacını öteki çınar ağaçlarından ayıran nitelikler, zorunlu olmayıp tamamen rastlantısalıdır. İşte Aristoteles'e göre bilgiye düşen en önemli görev, her tekil varlıkta bulunan genel ve zorunlu yönleri, tikel yönlerinden ayırt etmektir.

Buna göre Aristoteles'in bu görüşlerinden hareketle aşağıdakilerden hangisine ulaşılabılır?

- A) Varlığı bilmek onun zorunluluğu olan tümelleri bilmektir.
B) Varlık gerçek değildir.
C) Değişen varlıkların değişmeyen bilgisi olamaz.
D) Varlıkların kendisinden çıktığı bir asıl varlık vardır.
E) Varlıklara ait değişmeyen nitelikler yoktur.

5. Platon gerçek varlığı tekilerden bağımsız idealar olarak kabul ettiği için bilgi konusunda da akıllı tek belirleyici olarak görmüştür. Buna karşılık öğrencisi Aristoteles için gerçek varlıklar, nesnelere bağımsız idealar olamaz. İdealar ve nesnelere birlikte vardır. Bu nedenle bilginin kaynağı da tek başına akıl olamaz. Çünkü nesnelere bilgisi için duyu verilerine de ihtiyaç vardır.

Bu parçadan aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabılır?

- A) Varlığın ne olduğu bilinemediği için bilgisine de ulaşılamaz.
B) Filozofların bilgiye bakış açısını belirleyen varlık konusundaki yaklaşımlarıdır.
C) Aristoteles bilgi konusunda hocası Platon'dan daha doğru şeyler söylemiştir.
D) Bilgi konusunun varlıkla temellendirilmesi yanlıştır.
E) Her dönemde bilgi ve varlık sorunu filozofları meşgul etmiştir.

6. Platon bilgiye ilişkin "Bilmek, değişmeyi bilmek" ön kabulünden, "Duyusal olan, değişen şey; asıl anlamda var değildir. Asıl var olanlar düşünülür veya akılsal varlıklar olan idealardır." sonucuna varmıştır.

Buna göre Platon'un bilgi konusunda aşmaya çalıştığı problem aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Doğru bilginin imkânsız olduğunu göstermek
B) Günlük yaşama uygulanabilir bilgilerin olduğunu göstermek
C) Değişen varlıkların değişmeyen bilgisine nasıl ulaşılabileceğini saptamak
D) Değişimin hangi düzeyde var olduğunu bulmak
E) Bilginin ölçünün olamayacağını ortaya koymak

7. Her eylemde ya da duyguda, kötüye ya da erdemsizliğe denk düşen iki aşırı uç; gereğinden fazla olan ve gereğinden az olan bulunur. Bu iki ucun ortasında ise iyi ve erdemli olan, tam gereği kadar olan yer alır. Korku örneğini ele alırsak bir aşırı uçta gereğinden fazla korku, "korkulması gerekmeyen şeylerden korkmak", diğer aşırı uçta ise cüretlilik, "korkulacak şeylerden korkmamakta aşırıya kaçan kişi"nin cüretliliği yer alır.

Aristoteles'in bu görüşleri aşağıdaki kavramlardan hangisine yöneliktir?

- A) Rölativizm
B) Determinizm
C) Arkhe
D) Altın orta
E) Karşıtların birliği

8. Aristoteles'e göre iyi bir yaşamın oluşabilmesi için yeterli gelir düzeyine sahip sınıfın, toplum yapısında yeteri miktarda olması gerekir. Aksi takdirde halkın bir bölümünün pek çok malı mülkü bulunması, ötekilerin ise hiçbir şeyi olmaması hâlinde sonuç ya aşırı demokrasi ya katıksız oligarşi ya da ikisinin aşırılıklarından çıkan bir tiranlık olur.

Aristoteles, bu görüşlerinde aşağıdakilerden hangisini iyi bir toplumsal düzenin temeline koyar?

- A) Monarşik bir yönetimi
B) Özel mülkiyeti
C) Orta sınıf tabakalaşmasını
D) Bilge yöneticileri
E) Ahlaki gelişimini tamamlamış bireyleri

9. — Dürüst insanlara bunları kanunlarla yaptırmaya lüzum yok. Yapılacak şeyi kendiliklerinden bulurlar.

— Evet dostum, kanunlara saygıları varsa. Yoksa bir sürü kanunlar yapıp bunları değiştirmekle ömür geçirirler, sonunda en iyisini bulacağız diye.

Platon bu diyaloglarında aşağıdakilerden hangisini savunmuştur?

- A) Otorite yasaların uygulanması için gereklidir.
B) Ahlaki gelişim, yasaların uygulanabilirliğini sağlar.
C) İnsanların geleneklerine uyan yasalar kabul görür.
D) Yasalarla ideal bir düzen sağlanamaz.
E) Yasalar gücünü sözleşmeden alır.

10. Filozoflar devletlerde kral ya da şimdi kral dediklerimiz gerçekten filozof olmadıkça böylece aynı insanda devlet gücüyle akıl gücü birleşmedikçe, bir konuda herkese yalnız kendi yapacağı iş verilmedikçe sevgili Glaukon bence bu devletlerin başı dertten kurtulamaz. İnsanoğlu da bunu yapmadıkça tasarladığımız devlet mümkün olduğu ölçüde doğamaz, kavuşamaz gün ışığına.

Platon bu görüşlerinde yönetim anlayışının temeline aşağıdakilerden hangisini koymaktadır?

- A) Hoşgörü anlayışını
B) Otoriter yönetimi
C) Güçler ayrılığı ilkesini
D) Özel mülkiyeti
E) Bilgi ve iş bölümünü

MS 2. Yüzyıl-15. Yüzyıl Hristiyan Felsefesi - I

1. Orta Çağ'da felsefenin ana rengi, dini idi. Kurulmuş olan evrensel bir Hristiyan kültür dünyası içinde felsefe sadece bir organdı. Felsefenin görevi kilisenin öğretilerini desteklemektir. Orta Çağ'da felsefe; Hristiyanlığın tartışmasız doğrularını akılla işleyip, ışıktandırıp savunmuştur. Teolojiye hizmet eden bir bilgi kolu durumundadır.

Bu parçada Orta Çağ felsefesinin aşağıdaki yönlerinin hangisinden söz edilmiştir?

- A) İnanç ve akıllı uzlaştırması
- B) Hristiyanlığın aracına dönüşmesi
- C) Dogmalara karşı çıkması
- D) Konu alanının varlık olması
- E) Bilimsel bilgidan kopuk olması

2. Orta Çağ felsefesini diğer felsefelerden ayırarak farklı bir açılım sağlayan temel unsur, Hristiyan kültürü ve dinidir. Çünkü bu felsefenin Hristiyanlığın etkisi altında şekillenen, bu hâliyle de Antik Çağ'ın felsefesinden ayrılan yeni bir felsefe olduğu çok açık bir olgudur. Demek ki bu felsefeyi Hristiyan vahyini dikkate almadan anlamak mümkün görünmediği için de Orta Çağ felsefesini niteleyen en uygun ifade Hristiyan felsefesi kavramıdır.

Bu parçada aşağıdakilerin hangisinden söz edilmiştir?

- A) Felsefenin teolojii sorgulayan bir etkinliğe dönüşmesinden
- B) Felsefenin Orta Çağ'da dinin rengini almasından
- C) Felsefenin dogmalara karşı çıkan bir araç hâline gelmesinden
- D) Felsefenin her dönemde toplumsal değişikliklere uyum göstermesinden
- E) Orta Çağ felsefesinin bilgi ve ahlak üzerine kurulmasından

3. Aşağıdakilerden hangisi MS 2. yüzyıl-15. yüzyıl felsefesinin özelliklerinden biri **değildir**?

- A) Tanrı'nın varlığı kanıtlanmaya çalışılmıştır.
- B) Akıl ve inanç tartışmaları ön plana çıkmıştır.
- C) Antik Yunan felsefesinden etkilenmemiştir.
- D) İnancın akılla temellendirilmesine çalışılmıştır.
- E) İnanç merkezli görüşler ortaya çıkmıştır.

4. Kişi hangi durumda olursa olsun başına gelecek her şeye karşı kayıtsız kalmak ve kendi dengesini kaybetmemek zorundadır. Zenginlik, fakirlik, iyilik, hastalık, başarı, iflas, şan, zafer, mağlubiyet vs. gibi başa gelebilecek her hâle karşı kişi mutlaka kayıtsız kalmak zorundadır. Aksi takdirde sınırı aşmış ve ölçsüz davranmış olur ki bu da kişiyi mutsuzluğa sürükler.

Stoacı Seneca'nın bu görüşlerinde vurguladığı düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Mutlu olmak, başımıza gelene katlanmakla gerçekleşir.
- B) İnsan için mutluluk, Tanrısal iradeye boyun eğmekle mümkündür.
- C) İnsanın eylemlerinin amacı, tutkularının doyurulmasıdır.
- D) İnsan kendi kaderini kendi çizen bir varlıktır.
- E) Ahlaki eylem, toplum yararına olan eylemdir.

5. Bu dünyanın gelip geçici olduğu esas olanın öbür dünya olduğu fikri için dayanak arayan Hristiyan teologları çok geçmeden aradığı dayanakları Antik Yunan filozoflarından Platon'da buldu. Platon'un ruhun ölümsüz olduğu fikrine sıkıca sarıldılar.

Bu parçada Hristiyan felsefesinin aşağıdaki yönlerinin hangisinden söz edilmiştir?

- A) İlk Çağ felsefesinden yararlanması
- B) İnanca dayanması
- C) Akıllı, araç olarak kullanması
- D) Pratik olması
- E) Sınırlı bir etkiye sahip olması

6. İlk Çağ'da Roma'da yaşayan Mısırlı filozof Plotinos, "Tanrı hoşgörülü, yüce gönüllü ve merhametlidir. İsteyenlere istediklerini verir." demiştir. Bu düşünce birçok Hristiyan düşünürün, Hristiyan dogmalarını temellendirmek için kullandığı argümanlardan biri olmuştur.

Bu durum aşağıdakilerden hangisiyle açıklanır?

- A) Orta Çağ felsefesinin, İlk Çağ felsefesine bir başkaldırı olmasıyla
B) Orta Çağ'ın kendi dogmalarını desteklemek için İlk Çağ filozoflarının görüşlerinden yararlanmasıyla
C) Orta Çağ felsefesinin, kendine özgü kavramlar üretmesiyle
D) Orta Çağ felsefesinin, gerçekleri akla dayalı açıklamaya çalışmasıyla
E) Hristiyan felsefesinin, Orta Çağ felsefesinden farklı olmasıyla

7. 8. yüzyıldan 15. yüzyıla kadar olan ikinci dönem Hristiyan felsefesidir. Hristiyanlığın öğretilmesi için bu dönemdeki okullaşma hareketini ifade eder. Anselmus, Aquinalı Thomas ve Ockhamlı William bu dönemin önde gelen filozoflarıdır. Bu dönemde felsefenin eğitim alanına taşınması birçok öğrencinin dinî eğitim olarak Hristiyanlığı hızla yaymalarına neden olmuştur.

Bu parçada sözü edilen dönem aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Stoa Dönemi B) Hellenistik Dönem
C) Patristik Dönem D) Skolastik Dönem
E) Aydınlanma Dönemi

8. Hristiyanlığı; bu dine karşı yöneltilmiş kişisel, sosyal, politik ya da dinî saldırılar karşısında savunma amacı güder. Bununla birlikte söz konusu savunma hizmetini gerçekleştirebilmek için vahye dayalı dinin iddialarını açık ve anlaşılır bir tarzda ortaya koymayı amaçlar.

Bu parçada sözü edilen kavram aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Skolastik B) Gnostisizm
C) Karşıtların birliği D) Töz
E) Apoloji

9. Stoacılıktaki bilinmeyen ve insani özellikler göstermeyen Tanrı'yı İsa olarak kişiselleştiren, doğa yasalarını Tanrı takdirine ve doğanın tanrısal hâkimiyetini de kaderciliğe dönüştüren Hristiyanlık; Stoacı dünya vatandaşlığını insanların kardeşliğine çevirmiş, uğradığı işkence ve kötülükleri hiçe sayan Epiktetos'un dünyevi hâllere kayıtsızlığını da kadere teslimiyet imanının temeli hâline getirmiştir.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi vurgulanmaktadır?

- A) Stoacı düşüncelerin, Hristiyan felsefesi üzerinde etkili olduğu
B) Hristiyan felsefesinin felsefe adına bir gerileme olduğu
C) Hristiyan felsefesinin okullarda yaygınlık gösteren bir düşünce olduğu
D) Felsefenin gelişiminin her dönemde farklı olduğu
E) Orta Çağ felsefenin birçok felsefeye kaynaklık ettiği

10. Hiçbir şey kendi kendine sebep olamaz. Her sonucun öncül bir sebebi vardır. Bu durum, bir ilk sebep tarafından sona erdirilmiş olmalıdır ki biz buna Tanrı deriz.

Aquinolu Thomas, Tanrı'nın varlığına ilişkin bu kanıtlamasını aşağıdakilerden hangisine dayandırır?

- A) Ahlakın varlığına
B) Doğuştan var olan Tanrı fikrine
C) Varlıktaki düzene
D) Varlıktaki nedensellik düşüncesine
E) Varlığın değişim göstermesine